

ŠEHERZADA DŽAFIĆ

Pedagoški fakultet Univerziteta u Bihaću

prikazi

Cjelovito tijelo u procesu fragmentarnosti

(Senka Marić: *Kintsugi tijela*, Buybook Sarajevo, 2018.)

Roman *Kintsugi tijela* dobitnik je nagrade Meša Selimović (u 2019. godini), a njegova autorica Senka Marić prva je autorica koja je dobila ovu prestižnu nagradu. I prije nagrade, roman je pridobio veliku pažnju čitateljstva zahvaljujući neobičnom načinu na koji je pisan kao i samoj temi duhovnoga preobražaja unutar tijela, a izazvanih bolešću (što je gotovo tabu na našoj književnoj sceni). Ukratko, a što pripovjedačica definira na samome početku romana: “Ovo je priča o tijelu. Njegovoj borbi da se osjeti cjelovitim dok ga stvarnost rastavlja na fragmente” (Marić 2018: 21). Roman je pisan u drugome licu, ekspresivno i koncizno, ostavljajući prostor za čitatelje da dodaju vlastito iskustvo ili pretpostavljaju iskustvo žene, ali i bilo koje osobe, čije tijelo biva napadnuto bolešću koja može biti kobna odnosno smrtonosna. Upravo te predispozicije mogu ukazivati na patetičnost, samosažaljenje, međutim, u ovome slučaju tekst postaje okvir borbe ne protiv bolesti ili smrti, već borbe za život.

Pored tog inicijalno-tematskog, značaj ovoga romana ogleda se u više segmenata. U prvome redu, roman predstavlja novinu kada je u pitanju forma pisanja. Naime, kako se pripovjedačica obraća u drugome licu te kako je fokalizacija iz pozicije žene u posebnome stanju, odnos prema radnji usmjerava se u dva pravca – jedan pravac odnosi se na čitatelje, a drugi na samu pripovjedačicu. U tom smislu roman djeluje kao uputstvo i utjeha. Uputstvo se odnosi na čitatelje koji mogu, prepoznajući iskustvo kroz koje prolazi pripovjedačica, dobiti upute kako se ponašati u slučaju da se desi isti

slučaj, a s druge strane, drugo lice djeluje kao naredba i utjeha kako da se sama pripovjedačica ponaša u odnosu na bolest i stanje u kojemu se našla. Iako roman predstavlja intimnu priču o bolesti koja je mogla odnijeti život, njegov sadržaj dobiva prizvuke univerzalnoga – nije li rak svaki problem kroz koji prolazimo i trebamo li pokleknuti, ili naprotiv usprotiviti se onome što nas je snašlo. Univerzalnost knjige ogleda se i u načinu na koji su birane metafore, simboli i ostala minuciozna stilska sredstva. Kratka poglavlja čine djelo čitljivim, a jednako kratke i efektne rečenice daju prostora za dodavanje izostavljenog, pretpostavljenog sadržaja, onoga neizrecivoga. Takav sadržaj možemo dijeliti u dva tematska rukavca koji se prepliću predstavljajući na koncu savršeno uobličeni mozaik djetinjstva i zreloga životnoga doba žene obilježenog traumama. Opisana životna doba određuju i dvostruko vrijeme romana. U prvome slučaju u pitanju je prošlost predstavljenu kroz retrospektivno vraćanje u prošlost djetinjstva i u drugome slučaju sadašnjost predstavljenu kroz iskustvo traumatične bolesti.

Sam naslov referira na definiciju japanske tehnike sastavljanja polomljene keramike na način da pukotine na predmetu ostaju vidljive, što je objašnjeno na samome početku knjige: “Kintsugi je japanska umjetnička tehnika popravljavanja polomljenih keramičkih predmeta tečnim zlatom ili platinom, naglašavanjem oštećenih mjesta, s ciljem da se prošlost predmeta istakne, a ne sakrije.” Metaforički ta tehnika se prenosi na stvarni organizam, koji se urušava poput oronule keramike. Naime, junakinja zbog raka gubi dio po dio tijela koji se operacijama ponovo sastavlja, no tragovi (i na psihičkom i fizičkom planu) itekako ostaju. Gubitak jednog dijela tijela, neće biti jedini problem, jer se dešava i drugi i treći (kosa koja se gubi tokom traumatičnih tjelesnih reakcija na hemoterapiju). Međutim, pukotine na tijelu nisu samo *sada*, one postoje od ranije, neke su to još iz djetinjstva: “Bila si tužno dijete? Sada ti se tako čini. Ništa ti nije nedostajalo, ali nikada se nisi mogla osloboditi osjećaja da sve stoji pomalo nakrivo, da iz svega vreba nešto mračno i teško. Jednako si sve to vrijeme mislila kako ćeš biti sretna. Jer si predodređena za sreću. U svijetu u kojem sreća ne postoji.” (Marić 2018 :17). Emocionalne oscilacije uzrokovane su nesigurnošću i traumama iz prošlosti, kojih u to vrijeme nije bila niti svjesna: “Imaš trinaest godina. Djevojčica si i znaš da moraš biti pristojna. Paziti kako sjediš. Paziti kako govoriš. Biti lijepa. Postoje igre koje ti više nisu primjerene. Prostori kojima ne pripadaš” (Marić 2018:

23). Trenutno stanje donosi asocijacije na moguće greške iz prošlosti. I čini se, kako teče oporavak od rana u sadašnjosti, da isto tako teče zacijeljene i onih iz djetinjstva.

Likovi u romanu su rijetki, gotovo da i nemaju neku ulogu, ako su i prisutni, tu su da bi traume došle do izražaja, takav je npr. otac iz djetinjstva koji je poput raka koji joj obilježava sadašnjost, sličnu funkciju ima i majka. Rijetki susreti s njima, produblivali su jaz njihova odsustva zbog posla, ili nekih stvarima koje su preče. Očev odnos prema njoj nije dozvoljavao da izrazi svoju tjelesnost u mjeri u kojoj bi to jedna djevojčica trebala/mogla. Time se ustvari uspostavlja jedan antipatrijarhalni segment romana uperen protiv svega onoga što onemogućuje tjelesni, ali i duhovni razvoj. Čini se da se u tome i krije želja da se uspostavi poseban odnos prema tijelu. Proces mirenja s tijelom postiže se svojevrsnom gradacijom – od straha do spoznaje vlastitoga tijela: “Vraćaš simetriju tijelu. To tijelo se može voljeti. Ti si ga izabrala. I dalje je tijelo žene, kroz sve tvoje preobražaje. Zanosno, lijepo i meko, u samom sebi zaokruženo. Tijelo ratnice. Savršeno isklesano kroz sve poraze, i pobjede. Ožiljci koji ga šaraju su mapa tvog puta» (Marić 2018: 118).

Teše trenutke pripovjedačica, pak, prevazilazi kroz humor i ironiju ili jednostavno aluzijama na slične slučajeve (npr. spominjanje Donne Ares) ili na poznata djela svjetske književnosti: “Jutros si se probudila u strahu da si se pretvorila u Gregora Samsu. Nisi se usudila otvoriti oči, pomjeriti tijelo, uplašena fluidnošću svojih mogućih metamorfoza” (Marić 2018: 78). Kada bismo tražili neki središnji motiv romana, sigurno bi to bila upravo preobrazba jer baš kao što se dešava probrazba na oštećenim predmetima kintsugi tehnikom, tako se dešava i ovome slučaju. Pa čak i više od toga jer, a kako se navodi i u početnom motivu – ističući oštećenja i lomove kintsugi slavi jedinstvenu historiju svakog predmeta, revitalizirajući ga novim životom, i dajući mu veću ljepotu nego što ju je inicijalno imao.

Pored prestižne nagrade, ovaj roman, ali sama autorica zasigurno predstavljaju pobjedu nad svakom opakom bolešću sadašnjice. Zasigurno, ovaj roman pored onog književnog u sebi krije i psihološki portret za sve one koji su prošli ili kojima se može desiti da prođu kroz slično iskustvo. Pak, najveća je sreća kod onih čitatelja koji kroz ovaj roman dobiju samo iskustvo čitatelja, i kojima od svega toga ostane jedna fina, lirična ispovijest pobjede života nad nepobjedivom smrću.

